

DOWN

AUSTRALISKA NYZEELÄNDSKA VÄNSKAPSFÖRENINGEN ☆ WWW.AUSTRALIEN-NYAZEELAND.SE

UNDER

NR 2 / 2022

**REGERINGSSKIFTE
I AUSTRALIEN,
ANTHONY ALBANESE
NY PREMIÄRMINISTER**

**NEDDYK I DEN
NYZEELÄNDSKA
KIWIFRUKTSODLINGEN**

**R.I.P CHRIS BAILEY
(THE SAINTS)**

**INDIAN PACIFIC
FRÅN PERTH
MOT RODEO
I PETERBOROUGH**

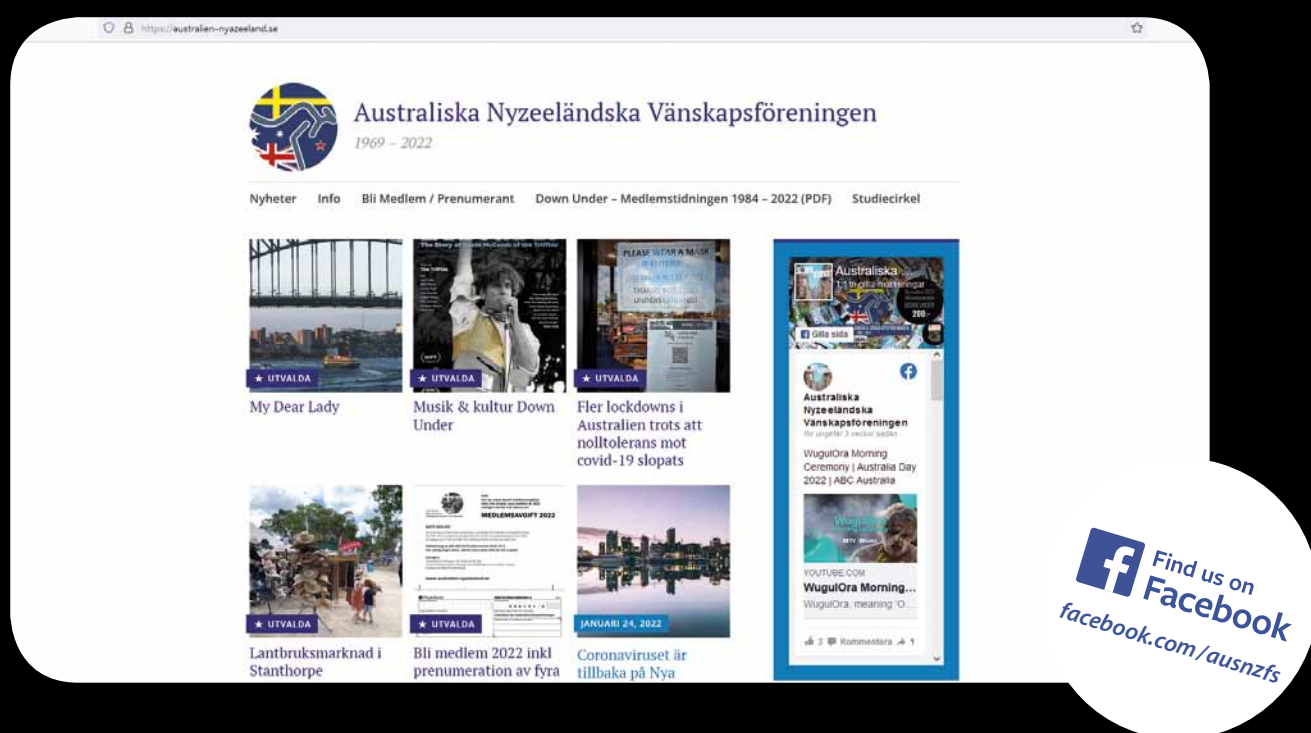
**PÅ UPPTÄCKTSFÄRD
MELLAN HERVEY BAY
OCH ROCKHAMPTON**

Viktig medlemsinformation s. 13

R.I.P Dj*! Gurruwiwi / Musik & kultur Down Under / Light – Rail på spåret
Vad döljer sig bakom cypresserna?

Besök VÄNSKAPSFÖRENINGENS HEMSIDA

På hemsidan hittar du senaste nytt om evenemang, nyheter, medlemsförmåner och tips. Du kan läsa artiklar, reseskildringar och få information om working holiday, visum mm.

WWW.AUSTRALIEN-NYAZEELAND.SE

Bli medlem
I AUSTRALISKA NYZEELÄNDSKA
VÄNSKAPSFÖRENINGEN

Medlemsavgift 200 kr för 2022.
Inbetalning till PlusGiro konto 54 81 31-2.
Uppge namn, ev. medlemsnummer och e-postadress.

Det har hänt mycket under våren. Australien har fått en ny regering och premiärminister. Utan övriga värderingar kan det vara kul att nämna att det på sociala medier sprids bilder på *Anthony Albanese* iklädd t-shirts med australiska rockband som *Celibate Rifles* och *Radio Birdman*. För de musikintresserade lyfts det fram att Albo som han kallas i folkmun 2018 ställde frågan i parlamentet om statliga ABC TV skulle köpa rättigheterna till dokumentären "Descent into the Maelstrom". I premiärministerns tal nämns även *Chris Bailey*. Den sistnämnde som klassas som en australisk rocklegend gjorde sin sista spelning i samband med vänskapsföreningens 50-årsjubileum. Chris Bailey avled tragiskt den 9 april i år. Ni kan läsa mer om honom längre fram i tidningen. Ytterligare en australisk legend har avlidit, denna gång didjeridumästaren *Mr Gurruwiwi* från Yirrkala. Överlevnad är kanske temat när det gäller föreningens framtid. Vår ekonomi är synnerligen ansträngd och vi tvingas till akuta åtgärder, något ni kan läsa mer om längre fram i detta nummer.

Glädjande nyheter är att vi kan välkomna två nya skribenter. *Gisela de Hollanda* tar oss med till den nyzeeländska kiwifruktsodlingen. *Madeleine Wykman* låter oss först följa med på upptäcktsfärd mellan Hervey Bay och Rockhampton, sedan blir det tågresa med Indian Pacific från Perth till Peterborough. *Tina Bergqvist* skriver om valet och andra aktuella händelser. Det blir både musik, kultur och nyheter. Vår trogna kåsör *Ingmari Dickens* skriver om Sydneys "Light rail".

Fler nyheter och information om föreningen hittar du på vår hemsida australien-nyzeeland.se samt på vår Facebooksida www.facebook.com/ausnzfs

Lars Wallin
Chefredaktör

R.I.P Dj*!* Gurruwiwi 5

13 Viktig
medlemsinformation

R.I.P Chris Bailey 18

NNEHÅLL

4 ORDFÖRANDEN HAR ORDET

7 VAL I AUSTRALIEN

8 MUSIK & KULTUR DOWN UNDER

10 PÅ UPPTÄCKTSFÄRD MELLAN
HERVEY BAY OCH ROCKHAMPTON

11 LIGHT – RAIL PÅ SPÅRET

12 NYHETER

MED INDIAN PACIFIC FRÅN PERTH
MOT RODEO I PETERBOROUGH 14

VAD DÖLJER SIG
BAKOM CYPRESSERNA? 16

BLI MEDLEM 19

DOWN UNDER
c/o Erwin Apitzsch
Nordmannavägen 4
224 75 Lund

ISSN 2001-1121

www.australien-nyzeeland.se

REDAKTION

Chefredaktör: Lars Wallin
lars.wallin@australien-nyzeeland.se
+46 73 7544 020

Ansvarig utgivare: Erwin Apitzsch
erwin.apitzsch@australien-nyzeeland.se
+46 70 8144 865

Annonsering: Tomas Eisner
tomas.eisner@australien-nyzeeland.se
+46 8 458 05 57

Layout: Elisa Heleä

Framsida foto: Social Estate on Unsplash

Redaktionen delar ej nödvändigtvis
åsikter som framförs i artiklar.

ORDFÖRANDEN

Erwin Apitzsch har ordet

Är vi tillbaka i normala tider? Coronapandemin är inte över, men restriktionerna har i stort sett upphört och gränserna har åter öppnats. Nya Zeeland har sedan coronapandemin startade för drygt två år sedan tillämpat kanske världens striktaste gränsrestriktioner, men i början av maj månade öppnade landet gränsen för turister från ett 60-tal länder, som är undantagna landets visumkrav. Tre veckor tidigare öppnades möjligheten för turister från Australien att resa till grannlandet Nya Zeeland. Låt oss hoppas att denna förändring till det positiva blir bestående.

Årets föreningsstämma ägde rum den 20 mars i Gustavsberg, tyvärr med väldigt få deltagare. Medlemsantalet i Vänskapsföreningen har sjunkit med cirka 50 procent den senaste 10-årsperioden och styrelsen har, med föreningsstämmans godkännande, under de senaste åren arbetat med en underbalanserad budget. Med tanke på föreningens ansträngda ekonomi och ambitionen att även fortsättningsvis kunna publicera fyra nummer per år av den uppskattade tidskriften *Down Under*, beslutade föreningsstämman att från och med nästa år höja medlemsavgiften till 300 kronor. Den senaste höjningen ägde rum 2013 då medlemsavgiften höjdes från 150 kronor till 200 kronor. Från föreningsstämman kan också nämnas att det endast fanns en kandidat till valberedningen, varför stämman beslutade att uppdraga åt styrelsen att under året försöka hitta ytterligare en ledamot till valberedningen. Vi välkomnar således alla förslag och det går alldeles utmärkt att föreslå sig själv.

I förra numret informerade vi om att Nya Zeeland hade tagit initiativet till att förbjuda rökning för nästa generation med start från och med 2023. Vi kunde också meddela att Sverige vid årsskiftet införde förbud mot att slänga cigarettfimpar på marken, vilket kunde resultera i att man fick böter på 800 kronor. Om detta har haft avsedd effekt är oklart. Under alla omständigheter är det inget som har fått stora rubriker i pressen. I vårt grannland Danmark presenterade den socialdemokratiska regeringen ett förslag om att ingen född efter 2009 ska få köpa cigaretter i syfte att förbättra hälsoläget i landet. **Lars Lökke Rasmussen**, tidigare statsminister, gillade inte förslaget utan lanserade ett eget förslag – Ett paket cigaretter ska kosta cirka 140 svenska kronor jämfört med kostnaden på 80 svenska kronor i dagsläget. Det tas alltså många lovvarde initiativ i världen till att förbättra hälsoläget.

I början av mars drabbades östra Australien av omfattande översvämningar efter flera veckor av ihållande regn. Många tvingades att klättra

upp på hustak för att komma undan det stigande vattnet. I delstaten New South Wales beordrades 200 000 invånare att lämna sina hem och ytterligare 500 000 människor varnades för att de kunde komma att evakueras. Sorgligt nog miste minst tjugo personer livet i övädret. Räddningstjänstens talesperson **Phil Campbell** uttalade sig till nyhetsbyrån AFP på följande sätt: Det här är den blöta motsvarigheten till "den svarta sommaren" och syftade på de omfattande skogsbränderna som härjade i Australien 2019-2020. Han konstaterade vidare att skadorna som översvämningarna har orsakat i naturen och på infrastrukturen och byggnader är lika förödande som de gigantiska skogsbränderna.

Den ovanligt blöta sommaren har dock satt fart på djurlivet. Översvämningarna har lett till att en mängd ryggradslösa smådjur frodas, vilket i sin tur har lockat fisk, som i sin tur har lockat sjöfåglar. Vid sjön Cowal i sydöstra delen av landet, har fler än 30 000 pelikaner samlats för häckning. Förra rekordet på 8 000 pelikaner noterades 2010-2011. Varje pelikanunge kräver omkring ett halv till ett kilo fisk, vilket innebär att det dagligen försvinner 30-45 ton fisk från sjösystemet. Antalet pelikaner har minskat sedan 1970-talet, men arten är inte utrotningshotad. Årets rekordhäckning kommer att öka pelikanpopulationen då det intensiva regnet har medfört att en större andel ungar än vanligt har överlevt.

I förra numret av *Down Under* noterades att 25-åriga **Ashley Barty**, var den första australiskan på 44 år att vinna Australian Open. Något senare chockade hon tennisvärlden då hon meddelade att hon lägger av med tennis. Nästa nyhet var att hon skulle spela i en uppvisningsturnering i golf i New York. Det ledde till spekulationer om att Ashley Barton skulle byta sport, men i april meddelade hon att hon ska bli barnboksförfattare. Enligt planen ska hon ge ut sex böcker i en serie med arbetsnamnet "Little Ash". Det är något som hon alltid har velat göra och ser fram emot att ta sig ut i glesbygderna och läsa böckerna för barn.

Australien gick till val den 21 maj, vilket innebär att valresultatet är klart då du läser detta. ★

Hoppas att alla får en skön sommar!

R.I.P DJ*L* GURRUWIWI

Ca 1935 – 12/5 2022

Text & Foto: Lars Wallin

En av de största profilerna inom aboriginsk musik och framför allt instrumentet Yidaki eller didgeridoo som det även kallas har gått bort. **Mr Gurruwiwi** som familjen önskar att han benämns efter bortgången sågs som instrumentets övervakare. När man pratar om instrumentet didjeridu är det två personer som räknas till de mest betydelsefulla, **David Blanesi** och Gurruwiwi.

Jag hade den stora äran att i juni 2007 besöka Gurruwiwi i hans hem utanför Nhulunbuy, Yirrkala, Arnhem Land. Han berättade och visade hur man traditionellt spelar yidaki, han gav även prov på instrumentets krafter genom att spela mot kroppen.

”Romngur ngayi yindi yaaku, baaydhi ngayi nyumukurniny”. (Det spelar ingen roll att Yidaki är ett litet objekt rent fysiskt, kulturellt och traditionellt är Yidaki väldigt viktig)

På ett mystiskt och samtidigt tragiskt sätt drabbades Djal Gurruwiwi av en åkomma som förstörde delar av hans stämband, något som samtidigt innebar att han inte längre kunde spela lika kraftfullt som tidigare. Orsaken hävdar Djal vara att han en gång vägrat att betala en skuld till en klanman som därefter placerade en ceremoniell förbannelse över honom, påföljden

blev att han numera har en väldigt svag röst som man måste anstränga sig för att höra.

Mr Gurruwiwi var stamäldste medlem från ”Galpu” klanen i nordöstra Arnhem Land. Han föddes år 1931 i Millingimbi Community i norra Arnhem Land. Hans ursprungliga landområde, som andligt sett härstammar från Wirriku Island, är liten ö vid Wessel Island Complex. Gurruwiwi målar ofta motiv från sina förfäders historia som är associerade med just Wirriku. Den heliga klippan där heter ”Dhaanggarl” (samma som systemen) och är skapad av askmannen ”Bol’ngu” och ”Marrparn” den heliga sköldpaddan. I samband med att Yothu Yindi vid sitt genombrott i slutet av 1980-talet berättade att de föredrog instrument gjorda av Gurruwiwi så väcktes intresset för mästaren i öst. Gurruwiwi uppnådde samma stjärnstatus runt om i världen som endast David Blanesi tidigare haft. De båda har blivit kända för att tillverka exceptionellt fina instrument och för att vara skickliga musiker inom sin stil. En av de största australiska dagstidningarna utnämnde Gurruwiwi till Arnhem Lands nya kultfigur. Hans europeiska namn är **Willie**, och hans skinnamn är ”Wamut”, klantillhörigheten är ”Galpu” och folket ”Yolngu”.

Hemområdet i nordöstra Arnhem land kallas ”Ngaypinya”. Djal Gurruwi-

wis far hette *Monyu Gurruwiwi* och mor hette *Djikulu Yunupingu*. Djalus kunskaper om instrumentet Yidaki och kulturen är nedärvda av fadern Monyu Gurruwiwi, tidigare känd som en stor "Galpu" ledare.

Gurruwiwi fick ansvaret av sin far att övervaka och bevara "Yidakin" för "Galpu" klanens räkning. Detta uppdrag har blivit än mer viktigt i och med det faktum att flera av klanerna i Arnhem Land ser "Galpu" som de ursprungliga ägarna av instrumentet. Sammanlänkat med instrumentet finns flera aspekter av kunskap och kulturell praktik som är både helig och hemlig, den hemliga och heliga aspekten vaktas av de äldste som är i auktoritet. Innan Gurruwiwi blev internationellt känd sågs han nästan alltid i full färd med att tillverka instrument och finslipa sin teknik.

Instrumenten såldes till det lokala art centret och till vita gästarbetare samt olika besökare i byn, vilka förmodligen inte fullt ut förstod att uppskatta vikten av Gurruwiwi och hans arbete. För dem var det kanske bara en souvenir, i vilket var en chans för honom att tjäna lite pengar så att han kunde försörja sin familj. Gurruwiwi blev snart känd som en mästare som alltid var artig, ödmjuk, lite tystlåten och nästan alltid iklädd solglasögon och färgglada tröjor. Instrumenten började säljas över hela världen. Affärsmän och samlare slogs om att få köpa de finaste exemplaren. Flera västerlänningar sökte sig till Gurruwiwis närhet för att lära sig hans teknik. I takt med att allmänheten lärde känna Gurruwiwi så mötte de inte bara en man som såg som sitt uppdrag att sprida didjeriduns budskap, och man förstär budskapet om man spelar didjeridu och har träffat Gurruwiwi, utan också en extremt generös och öppenhyärtig människa.

Gäster från hela världen vallfärdade till hans hem i Arnhem land för att delta i kurser och för att få möta legenden. Han varvade sin tid mellan familj, kommun, ceremonier och offentliga åtaganden. I hans by "Guny-

angara Community" är Djalu en högt respekterad äldste och kristen ledare som 1994 i Darwin fullgjort sina studier i teologi på "Nungalinga College". Gurruwiwi medverkade även vid en av de viktigaste aboriginska konstutställningarna "Painters of the Wagilag Wisters story 1937 -1997" som ställdes ut på "The National Gallery of Australia" i Canberra. Han öppnade utställningen med sin Yidaki och hjälpte även till med konstruktionen av en helig sandskulptur i foajén till utställningen. Gurruwiwi genomförde sin första öppna "Yidaki masterclass" vid Garmafestivalen 1999 där han gladd gäster från hela världen med sin kunskap, något han sedan dess har fortsatt med. ★

Gurruwiwi har hittills släppt följande cd skivor: 2001 Waluka: Gurritjiri Gurruwiwi featuring Gurruwiwi. Traditional music from north-east Arnhem Land, Volume 2. Yothu Yindi Foundation – Contemporary Masters Series.

2001 teaches and plays yidaki (didgeridoo). Traditional music from north-east Arnhem Land, Volume 3. Yothu Yindi Foundation – Contemporary Masters Series

2003 Plays and Teaches Yidaki, Volume 2 (Songs and Stories from the Galpu Clan). Traditional music from north-east Arnhem Land, Volume 6. Yothu Yindi Foundation – Contemporary Masters Series

2003 Diltjimurru: Gurruwiwi. ON-Records & Djalu Gurruwiwi Films

2000 Yidaki. Directed by Michale Butler and produced by Michelle White for Discovery Channel

2017 Dokumentärfilmen "Westwind".

VAL I AUSTRALIEN

Text & Foto: Tina Bergqvist

Hösten har kommit till Australien med stormsteg, och med det även en hel del nyheter. Inte minst skapar parlamentsvalet stor debatt, som i år förutspås bli väldigt jämnt. I övrigt har möjligheterna till att resa utomlands ökat och det är semifinal i A-League, motsvarigheten till Allsvenskan. Häng med för en liten inblick i vad som händer Down Under just nu!

Australiensarna kan resa igen – men covid ökar

I mitten på april släpptes restriktionerna för australiensare som är medborgare eller har permanent uppehållstillstånd gällande att få tillstånd att lämna landet, oavsett vilken vaccinationsstatus man har. I övrigt har Western Australia de striktaste restriktionerna i landet just nu, medan man lättat på restriktioner i flera andra delstater. Här i South Australia och Adelaide behöver man inte längre ha ansiktsmask i mataffärer eller "checka in" när man går och handlar. Däremot behöver vi fortfarande ha ansiktsmask när vi åker i kollektivtrafik, besöker ett apotek, vårdcentral, sjukhus och liknande.

Semifinal i fotboll

Mitt och sambons älskade fotbollslag Adelaide United slutade fyra i den vanliga säsongen och nu är de i semifinal. I Australien delas säsongen in i två delar: först är det den som vinner serien (vilket blev Melbourne City i år) och därefter handlar det om den som vinner av de sex bästa i ligan. Vi gick på Adelaide Uniteds sista hemmamatch för säsongen och det var som vanligt en härlig stämning i publiken. Dessutom sköts det fyrverkerier innan matchen började och det kändes som turen var på vår sida... men matchen slutade oavgjort, så vi får se hur det går och vem som vinner denna gång. Om inte annat kan vi titta på när de bästa spelarna i A-League (som har valts ut till ett "A-League All Stars"-lag) när de möter Barcelona den 25 maj.

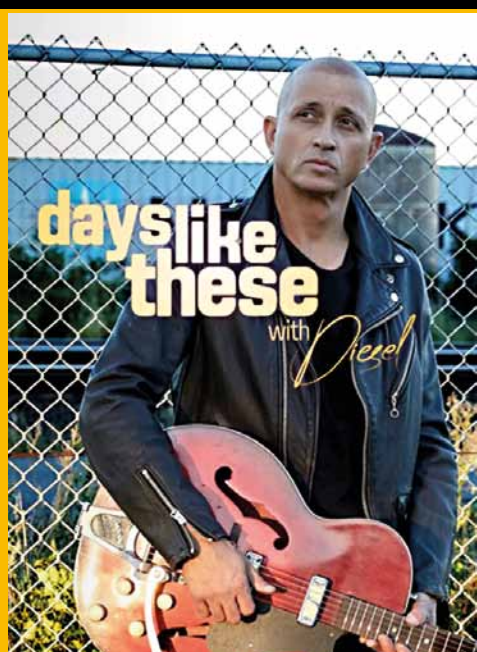
Klimatfrågan i fokus

Över till valet. Det hålls val i Australien vart tredje år och parlamentsvalet den 21 maj beräknas bli en riktig rysare. Det är många som är missnöjda med "ScoMo" (Scott Morrison, premiärminister), i synnerhet eftersom han var på semester på Hawaii när bränderna härjade i stora delar av landet under sommaren 2019/2020. Samtidigt är det många som inte vet hur de ska rösta än och som kommer att bestämma sig på valdagen. Mer än två mil-

joner människor har redan förtidsröstat. Klimatfrågorna står i fokus under årets val, inte minst på grund av de stora översvämningar som tagit många liv på Australiens östkust. För några månader sedan stod bland annat Byron Bay, en populär turistort, under vatten. Nyheterna har fyllts av videor på osannolikt höga vattennivåer som gått ända upp till taket på hus i områden i New South Wales och Queensland. På grund av alla naturkatastrofer som händer här allt oftare har husförsäkringar som täcker denna typ av skador och olyckor blivit allt viktigare. Men alla har inte råd att försäkra sina hus. Under pandemin har huspriserna gått upp, vilket lett till bostadsbrist. Därtill kommer inflation och ökade priser på mat och annat. Det är inga lätta tider att styra ett land i, inte minst eftersom Covid-19 fortfarande är högst närvarande här.

Det har varit en liberal-konservativ regering de senaste nio åren och en del hoppas få se ett regeringsskifte till vänstersidan och Labour, arbetarpartiet. Det är många mindre partier som ställer upp i valet i år, och om någon av de vinner kan hela den politiska kartan i Australien förändras. 151 platser ska tillsättas i representanthuset, och den som får majoriteten kommer att bli Australiens nya premiärminister.

Vart man än åker (i alla fall här i Adelaide) sitter skyltar uppsatta på vem man ska rösta på – fast nästan lika ofta verkar det vara skyltar om vem man inte ska rösta på. "It won't be easy under Albanese" ("Det kommer att inte bli lätt under Albanese", som är ansiktet utåt för Labour/arbetarpartiet och Scott Morrissons största motståndare i valet) samsas med bilder på premiärminister Scott Morrison med texten "Not my job" ("Inte mitt jobb"). Utöver dessa finns det många skyltar med bilder och namn på andra partimedlemmar som vill ha medborgarnas röster. Vi har drunknat i valreklam i flera veckor, och även där har det antingen varit "rösta inte på Labour/Liberal på grund av..." eller en liten biografiöversikt över dem man kan rösta på här i området. Det är alltså två val man röstar i den 21 maj – dels till parlamentet, dels till senaten. I Australien är det obligatoriskt för alla medborgare att rösta. Gör man inte det får man böta. Jag är dock inte medborgare och får därför inte rösta i det australiensiska valet i år. Det ska bli spännande att följa utvecklingen och se vad kommande premiärminister kommer göra för landet. ★

MUSIK & KULTUR

Text: Lars Wallin

Days Like These with Diesel

Mark Lizotte, aka 'Diesel', revisits some of Australia's most seminal rock and country music concerts and the stories behind them.

Learn about each exceptional, unforgettable concert, and what made them so special. Wednesdays at 8.30pm on ABC iView and ABC TV Plus. Hunters & Collectors' history-making farewell show at Selina's in Sydney in 1998 will be featured on episode three in a series of 12 on ABC TV Plus and ABC iView, featuring interviews with band members Mark Seymour, Doug Falconer and John Archer recalling the iconic event alongside archival footage and more. In a trailer for the series, Seymour teases: "You really had to be ready, and I'm not sure I was." iview.abc.net.au/show/days-like-these-with-diesel

Teen Jesus & The Jean Teasers

Från Australiens huvudstad Canberra kommer detta unga band, som förutom turnéplaner, även släppt den alldeles färska EP'n 'Pretty Good For A Girl Band'. "Omg here it is!!! Our EP 'Pretty Good For A Girl Band' is out now and we have already cried twice this morning. We are so excited to have our little baby out in the world and we hope you all love it!! Can't wait to hear all ur thoughts and ur fave songs!!"

facebook.com/teenjesusandthejeanteasers

Blue Smoke: Women Singers New Zealand

When it comes to gender equity and the history of New Zealand popular music, without question women musicians have been poorly served. Singers such as Dinah Lee, Alison Durbin and the Chicks are household names - this episode of Blue Smoke highlights others who are now rarely mentioned www.rnz.co.nz/concert/programmes/bluesmoke/audio/2018839482/bluesmoke-women-singers

Resist: ny skiva och avskedsturné med Midnight Oil

Midnight Oil befinner sig just nu på sin allra sista turné innan bandet tar farväl av sin publik. Det blir några spelningar i Europa, dock inga i Sverige.

29 June Cirque Royal, Brussels, Belgium, Guest: Mooneye

2 July Tivoli Vredenburg, Utrecht, The Netherlands, Guest: William Crichton

4 July Berlin Zitadelle, Berlin, Germany, Guest: William Crichton

6 July Leipzig Parkbühne, Leipzig, Germany, Guest: William Crichton

9 July Camden Roundhouse, London, UK, Guest: William Crichton

12 July L'OLYMPIA, Paris, France, Guest: William Crichton

14 July NUITS DE FOURVIÈRE, Grand Théâtre, Lyon, France

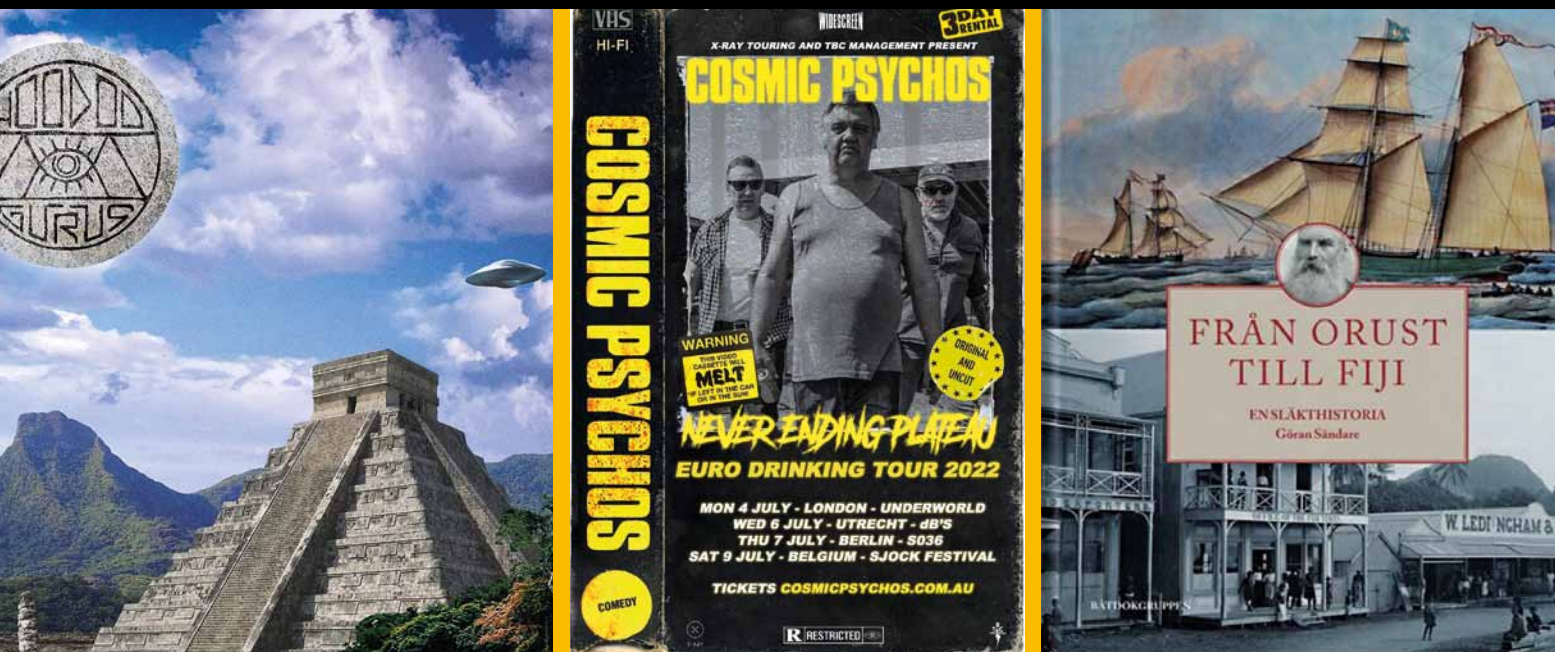
16 July VIEILLES CHARRUES FESTIVAL, Carhaix, France

www.midnightoil.com/tour

The AIR Awards 2022

The AIR (Australian Independent Record Label Association) Awards uppmärksammar, marknadsför och hyllar Australiens oberoende musikscen. Över 200 priser har hittills delats ut. För många av vinnarna och de nominerade har det varit ett första steg till att bli sedda av musikmarknaden och få både nationell och internationell uppmärksamhet. Några av dessa artister är: Courtney Barnett, Vance Joy, Flume, Sampa The Great, Sia, Sheppard, Peking Duk, A.B Original, King Gizzard and the Lizard Wizard and Violent Soho.

DOWN UNDER

The 2022 AIR Awards kommer att äga rum i the Freemasons Hall, Adelaide på torsdagen den 4 augusti 2022. Bland de nominerade i år finns artister som Amyl & The Sniffers för bästa independent album och Tex Perkins & The Fat Rubber Band för bästa Country Album. Hela listan över de nominerade artisterna hittar du på: air.org.au/air-awards

Musik från Down Under på Way Out West 2022

Aldous Harding från Nya Zeeland och australiska Tame Impala och Nick Cave & The Bad Seeds kommer till Göteborg i sommar www.wayoutwest.se

William Crighton uppträder i Danmark

Fredagen den 26 augusti uppträder William Crighton på Tønder Festival i Danmark. tf.dk/en/buy-ticket

Från Orust till Fiji

Den här boken behandlar ett något ovanligare emigrantöde. Den 33 år unge svenske sjökaptenen Niklas Hedström emigrerade år 1853 från Myckleby på Orust till Australien. Där seglade han som befälhavare på sitt eget fartyg Hercules och senare på andra fartyg och tjänade pengar på frakter till och från Australien, Nya Zeeland, Indien och Filippinerna. Han gifte sig 1868 och flyttade med sin unga hustru till Fiji där han tänkte sig en framtid som plan-

tageägare med bomullsodling. Det blev dock inte som han hade tänkt, orkaner förstörde de nyanlagda odlingarna, parets unga dotter avled i dysenteri och till råga på allt blev de anfallna av kannibaler. Men Niklas fick snart en ny karriär, nu som hamnkapten och lots i Fijis dåvarande huvudstad Levuka. Här födde paret fyra barn, varav den äldsta, Maynard, snart blev en framstående affärsman och grundare av södra Stilla havets största handelskedja. Sir Maynard blev 1922 den förste fijian som adlats av den brittiske kungen. (ISBN 9789188967084) bockerochbladenån.se

Australisk dramakomedi på TV4play

Bump är en australisk dramakomedi om två familjer vars liv flätas samman till följd av en oväntad händelse. www.tv4play.se/program/bump

Xavier Rudd: We deserve to dream tour 2022

Den 4 oktober uppträder han på Trädgård i Göteborg och den 5 oktober på Fällan i Stockholm. kulturbolaget.se / www.livenation.se

Hoodoo Gurus: Chariot of the Gods

Chariot of the Gods is the tenth studio album by Australian rock group Hoodoo Gurus, released on 11 March 2022. It is the first studio album by the band since Purity of Essence in 2010.

"The last two years have been frustrating and nerve-racking for everyone, but for the Hoodoo Gurus, this dark cloud has had a silver lining. Forced to rely on ourselves instead of the outside world for validation, there has been a creative rebirth within the band that has resulted in a new album. I'm tellin' ya, folks, we've got a real spring in our step right now".

- Dave Faulkner. www.hoodooogurus.net

PÅ UPPTÄCKTSFÄRD MELLAN HERVEY BAY OCH ROCKHAMPTON

Text & Foto: Madeleine Wykman

Vi började vår resa från Köpenhamn med ett stopp i Dubai. Sov så gott på grund av mörkläggningsgardinerna att vi åt frukost kl. 12. Ja, eller frukosten var utbytt mot lunch, så vi köpte biljetter till en hop on/hop off buss för att hinna se något av Dubai. Flyget med Emirates tog oss sedan till Brisbane. Därifrån sov vi på en nattbuss till Maryborough där vi bokat ett rum. Nästa dag åkte vi vidare till fantastiska Hervey Bay med en härlig beach och flera matställen och pubar. Vi lyckades trots högsäsong att på egen hand hitta ett motell, The Beach Motel, precis vid den delfinbesökta stranden med härlig pool inklusive jacuzzi, där vi genast blev omsvärmade av ett papegojapar.

Nära gångavstånd till all service vi behövde fanns längs vår motellgata. I närheten låg Fraser Island som vi ej besökte på grund av en brand på ön. Fina i håret efter besök hos frisören på "vår gata", firades julafton nere vid beachen med nygrillad "stuffed chicken", cocktailmater, färsk ananas och en flaska vin inköpt på Iga Supermarket. Tog en sväng till en av de välbesökta pubarna innan vi gick tillbaka och somnade mätta och belåtna för att vakna upp till ännu en härligt varm, solig dag. Hyrde en jeep, for iväg och fann en restaurang, Goody's on the Beach, placerad med fantastisk utsikt över en tropisk lagun. Efter den goda maten gick vi på upptäcktsfärd på en närliggande vandringsled i den djungelliknande vegetationen. Lite pirriga över vilka djur vi kunde stöta på kom vi fram till en vik och kände lite på vattnet och njöt av de rullande vågorna.

Kan verkligen rekommendera att blanda resandet med bil, tåg och buss för att kunna vila lite, åka på vinprovning tillsammans och slippa en del kostna-

der för motell vissa dagar. Så småningom tog vi bilen till Rockhampton och tog in på ett litet mysigt motell mitt i stan. Var uppmärksam på de broschyrer som finns på motell och hotell. På så sätt fann vi en riktig pärla i naturen. En kortare tripp ut i bushen och plötsligt möttes vi av en låst järngrind.

Den öppnades klockan 10 och då vi körde in på området uppenbarade sig ett större skjul i "Aussiestil" omgivet av stängslade dammar i olika storlekar. En man och hans son hade startat en krokodilfarm i Koorana där de guidade turister och skolklasser om krokodilernas liv och överlevnad i naturen. I skjulet fanns olika saker att köpa, kopplade till krokodilerna. Vi åt även krokodil till lunch innan vi visades runt. Trots 40-gradig hetta var det väldigt intressant och roligt att lyssna på och få se alla olika krokodiler från de största saltvattenskrokodilerna till de mindre sötvattenskrokodilerna.

Det hela avslutades med att vi fick hålla i en liten krokodilunge. Australiens skiftande klimat och speciella djurliv där krokodiler, fåglar och andra djur dyker upp lite varstans gjorde vår tripp ut i naturen till en spännande utflykt. Denna resa till Down Under gav mersmak så vi har fortsatt åka dit under 10 års tid. Sonen finns där sedan fem år tillbaka så det blir fler besök, nu när pandemin förhoppningsvis är över. Fantastiskt, underbart, flera olika möjligheter till boenden och möten med trevliga människor gör ju inte reslusten mindre. ★

LIGHT – RAIL PÅ SPÅRET

*Efter mycket om
och men har Sydney
äntligen invigt sin
Light Rail.*

Foto: Ingmari Dickens

Text: Ingmari Dickens Foto: Photo by Thuje Ngetup on Unsplash

Det var söndag och invigning av vår nya Light Rail. Pompan och stäten och bandklippandet var avklarat dagen innan; nu sköttes ruljansen av glada ungdomar i orangea västar.

Varför inte en sightseeingtur, tänkte jag. Gratis var det också, så jag slapp ”planka”, ett populärt hyss bland oss stockholmsungar på den tiden då blåa spårvagnar satte färg på det vi kärleksfullt kallade ”Eken”.

Spårvagnar... och så är jag där igen. Nostalgi. Som gammal Ekenstjej har jag ”trickarna” i glatt minne. Väck mig gärna mitt i natten och jag rabblar alla spårvagnslinjerna utantill.

Min egen Linje Lusta

För mitt inre öra kan jag höra hur de kom skramlande och pinglande för att ta mig från Karlberg till Söders Höjder, från Haga till Skanstull och runt runt med 4:ans ringlinje. Djurgårdslinjen, 7:an, var min Linje Lusta; den tog mig till Skansen och Gröna Lund – det roligaste som fanns i min barnavärld. Det var tider, det! Spårvagnstider. I och med högertrafikomläggningen var det slut på det roliga, till stor sorg och saknad. Nu blev det avgasbolmande bussar som gällde.

Efter fem decennier och åtskilliga mil på land och till havs steg jag nu ombord på Sydneys Light Rail, som jag väljer att kalla för spårvagn fast det låter lite hädiskt. Men om jag försöker laborera med det engelska ordet tram blir det bara trams.

Här omges jag av det mångkulturella Sydney: Saris och burkas, turbaner och akubras. Utefter vägen kan jag se hur Sydney har bebyggts och befolkats i olika tider av med- och motgång. Längs pulsådern George Street tro-

nar ärevärdiga bankpalats mellan Apples, Vodafores och IBM's moderna skrytbyggen i glas och stål. QVB och Town Hall hukar sig bland skyskrapporna som relikier från en tid då man kunde bygga vackert, inte bara högt. Och så alla dessa larmande byggplatser med sina lyftkranar som strävar mot himlen och berättar om hur dynamisk staden är.

Borta vid Central vidtar det mindre pampiga Sydney, det skräpiga, slitna, nedklottrade. Vi passerar Surry Hills med sina bitvis fallfärdiga terrace houses, en förslummad stadsdel som lyckats undgå rivning och förtätning och blivit bohemisk och trendig med en touch av Paris.

Vi passerar det kreativa Surry Hills

Efter en tunnel fortsätter vi i slalom ända bort till Randwick. Kurvorna är många,

ibland skarpa; ytterligare ett belägg för att om, säger om, Sydney har stadsplanerats så är det utifrån principen att ingenting får vara rätlinjigt och långtråkigt.

Huj vad det går! Nej, det gör det inte. Det går i snigelfart. Min lilla utflykt tar en timme vardera vägen. Vi måste stanna vid vartenda rödljus och övergångsställe, och på hållplatserna blir vi stående i evigheter, i väntan på... vadå?

Nåja, Sydneys nyfödda Light Rail må ha barnsjukdomar. Det hade nog Stockholms spårvagnar också när de ersatte hästspårvagnarna 1901. Men de skramlade och pinglade sig fram genom den stad som var och förblir vackrast i hela världen.

För mig i alla fall. En gång ekenstjej, alltid ekenstjej. ★

Nyheter & MEDLEMSFÖRMÅNER

Besök vår hemsida www.australien-nyzeeland.se
eller vår Facebook-sida www.facebook.com/ausnzfs
för aktuella föreläsningar, föreningsmöten och evenemang.

Nya Zeeland öppnar gränsen efter över två år

Sedan coronapandemin bröt ut för över två år sedan har Nya Zeeland tillämpat en av världens striktaste gränsrestriktioner. Nu lättar landet på de flesta av restriktionerna och öppnade gränsen för ett 60-tal länder vars turister är undantagna landets visumkrav. USA, Storbritannien, Japan, Sverige och de flesta länder i Europa får nu alltså åter resa till Nya Zeeland. För tre veckor sedan öppnade landet för turister från Australien. Turister som vill åka till Nya Zeeland måste vara vaccinerade och testa sig före och efter ankomst. www.vk.se/2022-05-02/nya-zeeland-oppnar-gransen-efter-over-tva-ar

Resekvällar med My Planet

Kom till våra inspirerande virtuella resekvällar tillsammans med våra experter. Vi kommer kontinuerligt att bjuda på reseföredrag online som du kostnadsfritt kan anmäla dig till. Det kan vara allt från djur och natur i Australien till historiska resor genom Afrika. Föredragen är både på svenska, danska eller engelska beroende på föredragshållare och hålls än så länge digitalt via Zoom. www.myplanet.se/reseforedrag

Qantas startar världens längsta flyglinje

Det australiska flygbolaget Qantas bekräftar att man startar världens första trafikflyglinjer utan mellanlandning från Sydney till London respektive New York. Från slutet av 2025 kan passagerare börja flyga runt halva jorden i ett av tolv specialbeställda flygplan av modellen Airbus A350-1000. Flygplanet tar 238 passagerare och kan flyga 16 100 kilometer. ”Nya typer av flygplan gör nya saker möjliga”, säger Qantastoppen Alan Joyce i ett uttalande. www.svd.se

Äntligen är väntan över: Australien och Nya Zeeland är öppnet!

Kör själv från Auckland till Christchurch. Det här är en ikonisk roadtrip kors och tvärs över de båda öar som Nya Zeeland består av. www.australienresor.se

De flesta resmål i vårt utbud är öppna för turism

Här har vi samlat viktig och nyttig information inför din resa. Läs mer om våra resevillkor, valuta, visum, vaccinationer och mycket annat. www.tourpacific.se

Uteserveringen öppen på Down Under bar i Göteborg

För den som inte har möjlighet att resa till Australien eller Nya Zeeland men saknar dryck och mat från Down Under så står uteserveringen öppen på Andra Långgatan i Göteborg. www.downunderbar.se

Ale & Spice Beer & Food Tasting in Stockholm

Book your Ale & Spice Beer & Food Tasting Now

We've paired 2 Coopers Ales with 2 uniquely Australian dishes that enhance the flavours of the beers. Fill in your details below to enjoy this amazing

Australian Experience. Follow the payment details in the booking email to secure your table. Bookings can be made at: rooandelk.se/ale-spice

Skriv i Down Under

Vi söker berättelser till vår medlemstidning Down Under. Hör av dig om du kan tänka dig att dela med dig av dina upplevelser från Australien och Nya Zeeland. lars.wallin@australien-nyzeeland.se

Bli medlem i vänskapsföreningen

Bli medlem i Australiska Nyzeeländska Vänskapsföreningen. Som medlem erhåller du bland annat medlemstidningen Down Under. Inbetalning för i år av 200 SEK till PlusGiro konto 54 81 31-2 Var vänlig ange namn, eventuellt medlemsnummer och adress. Medlemsavgiften gäller för kalenderår.

Läs Down Under Medlemstidningen 1984 – 2022 (PDF) online

Nu är arkivet med äldre utgåvor utökat och på sidan Down Under 1984 – 2022 (PDF) kan du läsa äldre utgåvor av medlemstidningarna News, News Letter, AUSNZ My Planet Magazine, Curious och Down Under.

www.australien-nyzeeland.se

Viktig medlemsinformation

gällande Australiska Nyzeeländska Vänskapsföreningen och medlemstidningen Down Under

Vänskapsföreningen har under flera år brottats med vikande medlems-siffror och därigenom fått ett underskott som tär kraftigt på föreningens kassa. De senaste åren har vi tappat närmare 50 procent av våra medlemmar och vi är idag drygt 300 betalande medlemmar kvar i föreningen.

Styrelsen har alltid sett det som en av sina viktigaste uppgifter att producera och trycka vår tidning Down Under, då vi får feedback från våra medlemmar att tidningen är den viktigaste anledningen till ett medlemskap i föreningen.

Tidningen är kostsam att producera och trycka, vilket medför att vår ekonomi blivit mer och mer ansträngd.

Vi behöver således förbättra föreningens ekonomi. Utöver årsmötets beslut att höja medlemsavgiften till 300 kronor från och med 2023, så kan vi tvingas till den akuta åtgärden att endast producera ett nummer till under 2022, vilket i så fall kommer att utkomma i november i samband med medlemsavser för 2023.

För 2023 siktar vi på minst ett vår- och höstnummer av den fysiska tidningen men om ekonomin tillåter så kommer vi att utöka antalet med ett eller två nummer till Down Under kommer då att kombineras med unika artiklar och nyheter som publiceras på vår hemsida och i och sociala medier. Vi tar givetvis tacksamt emot alla förslag som kan förbättra ekonomin.

Det blir alltså en höjd medlemsavgift och konkreta åtgärder för att föreningen ska överleva. Vår medlemstidning kan då leva vidare och vi kan även genomföra kulturevenemang och föreläsningar när tillfälle ges. Vi hoppas att ni som läsare och medlemmar vill fortsätta resan tillsammans med oss.

Styrelsen Australiska Nyzeeländska Vänskapsföreningen

www.australien-nyzeeland.se

MED INDIAN PACIFIC FRÅN PERTH

Text & Foto: Madeleine Wykman

Klockan är tre på natten och det är dags att lyfta från Dubai mot Perth på Australiens västkust. Hotellet är bokat en natt via booking.com, den svenska versionen, som av någon anledning verkar ha billigare hotellpriser än den australiska sidan. Värmen slår emot oss när vi äntrar flygplatsen. Kilar in på toan och byter till kjol och flip flops innan vi passerar säkerhets- och passkontrollen. Äntligen framme, vårt hotellrum är både mysigt och nära centrum. Stranden lockar och vi bokar ytterligare en, nu dubbelt så dyr natt på vårt hotell. Förespråkar därför att boka via internet då det är oftast lägre ett pris. Dricker en kaffe på ett av alla caféer innan vi kollar shoppingen med både märkesaffärer och annat. Hittar "ett hål i väggen" dit många "kontorsnissar" samlats för en paus och får njuta av extra goda lunchmackor.

Efter lunchen tar vi bussen till stranden där vit och mjuk sand breder ut sig så långt ögat når. Puben ovanför stranden erbjuder en "bucket of 5 coronas". Ja, jag vet kanske ölets namn inte låter så lockande med tanke på vår pandemitid. Det här var dock före eländet. Så vi njöt av utsikten över havet och den kalla ölen som rann ner i strupen. Plötsligt ljuder en signal, hajvarning. Lite spänning ska det ju vara. Men lugn det finns gott om badvakter och bra säkerhetstänk så det är fritt fram att bada när signalen tystnat. Efter en stund drar vi oss tillbaka till hotellet igen.

Några dagar senare reser vi med Indian Pacific på en tredagars tågresor mot Adelaide genom öknen med kvällsstopp i Kalgoorlie. Där firades min man av mig och några medpassagerare på stadens pub. Ytterligare ett stopp i ökenhettan gjordes i "ghost town" Cook, Nullabor Plain med sina två invånare som försökte sälja gamla böcker och vykort till oss på stationen. Staden grundades 1917 när järnvägen drogs, stängdes 1997 men tågen stannar ännu för bränsle där. En och annan emu sprang förbi i det annars öde landskapet på vår resa mot Adelaide. Även Adelaide bjöd på fint väder så det blev frukost i lugnet nere vid floden i stan innan "Trammen" tog oss till Glenelg. Gick in i omklädningsrummet vid stranden, där det som ofta i Australien, finns duschmöjligheter efter ett dopp i havet. Mums, nu smakade det bra med en paj, en latte och utsikt över havet på vårt favoritcafé. Ett avstressande ställe tack vare sitt läge ovanför stranden, en bit bort från hållplatsen och pubarna. Just det där med att kunna välja lugnt vägsvalp eller myllrande folkliv, shopping, matställen, pubar och hotell på samma plats är härligt med Adelaide. Mysigt både dagtid och kvällstid. Det är likadant vid frukostdags som vi tycker är rofyllt nere vid floden, med sina svarta svanar, på gångavstånd från centrum. En och annan motionär löper förbi på promenadstråken där. Enkelt och trevligt och när vi tagit en middag på någon av pubarna så får vi nästan alltid en pratstund med någon.

Inköp gjordes av ett par snygga boots på R M Williams Outlet shop, trots att min mans garderob innehåller flera av dem, innan vi bilade upp till Port Pirrie. Inne på en lokal pub spelade DJ Silverman låtar med allt från ABBA till nyare musik. Vi buggade loss på dansgolvet och faktiskt kom några lokala par och gjorde detsamma ihop med en blandad skara av unga och äldre. Till slut kom de fram till oss och frågade om vi ville vara med på en buggtävling helgen efter. Tyvärr skulle vi resa vidare nästa dag till Barossa Valley för att prova vin.

Efter att först hittat ett udda "tåg motell" fann vi ett litet mer inbjudande motell och när vi skulle boka in oss på lite knackig engelska visade det sig att ägaren var från Göteborg. Fulla men bara av hans information om platsen

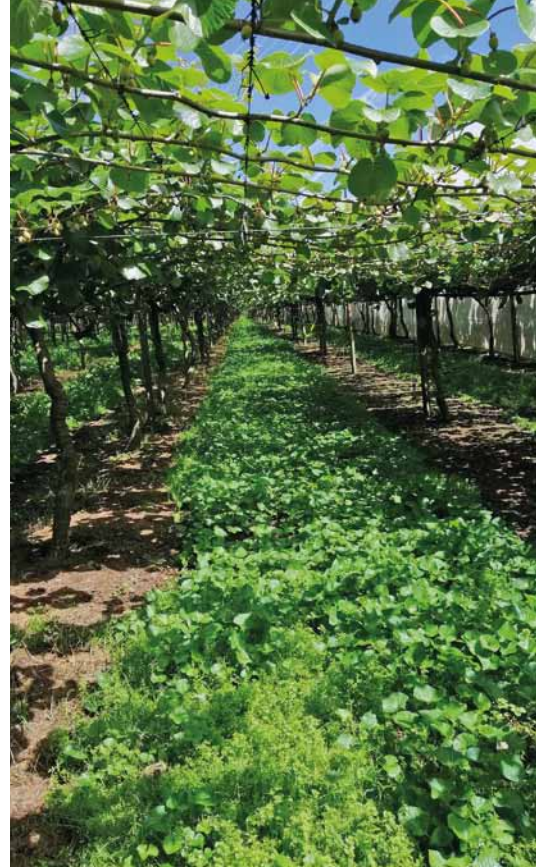

och vinställen tog vi en sväng för att kolla hans fakta. Frukost intogs på ett café för vi ville se mer och styrde mot Flinders Range. Valde A32 mot Peterborough för vi hade googlat på rodeo som fanns där. Vägen ringlade sig mellan kullarna, lite likt fjällvärlden hemma, fast utan snö. Letade oss fram till nästan enda stället att bo på i den lite cowboyliknande, ödsliga orten. Den hade säkert varit mer livlig förr med egen teater och gammaldags lantliga affärer. Vi som bor på lantgård log åt den gamla Alfa Laval separatoren i skyltfönstret. Men förutom puben var det mesta stängt på helgen.

Nästa dag anlände en karavan av rodeofolk och stan invaderades av publik. Kvällens rodeo var verkligen en rolig upplevelse med härliga dialekter och grillat i "Aussie tappning" två toast med en köttbit emellan, glass med jordgubbar, udda souvenirer för rodeofans, hästartiklar, rodeokläder, jeans, boots och cowboyhattar. De lokala grabbarna kom i sina jeepar med stötbågar fram till för kängurujakt. Somnade trötta och lyckliga på vårt rum innan en ny dag tog vid. Av nyfikenhet passerade vi orten Clare, via väg B80, där en australiensiska vi känner har vuxit upp. Turligt nog fick vi se en emuflock fjädra sig för varandra och springa omkring på ett fält. Just denna variation av naturupplevelser är en del av det vi gillar med Australien. När vi passerar en mindre väg med vägarbeten dök det upp en liten bil framför oss som plötsligt bromsade in så att gruset yrde. Över oss kom en stor känguru flygande som en projektil ner i diket på andra vägbanan. Den lilla bilen blev stående vid sidan av vägen där några vägarbetare jobbade. Överraskade av händelsen passerade vi den stillastående bilen när vi såg några av dem gå fram till bilen. Chockade av vad som kunde ha hänt om kängurun landat på vår motorhuv åkte vi tillbaka till Adelaide. Men det är en annan historia. ★

MOT RODEO I PETERBOROUGH

VAD DÖLJER SIG BAKOM CYPRESSERNA?

Ett neddyk i den nyzeeländska kiwifruktsodlingen

Text & Foto: Gisela de Holland

Enorma ytor täcks av dess gröna rankor varifrån frukten nu dignar; nationalsymbolen och exportinkomsten, levebrödet för tusentals... kiwifrukten. Syrlig och söt, med små svarta frön och vackert mönstrad i mitten. Den med det smaragdgröna fruktköttet och det bruna fjuniga skalet är väl den vi känner till bäst i Sverige. Fast den ger en konstig eftersmak tycker jag. Föredrar guldvarianten, Kiwifruit Gold. Något större och med beige fruktkött, tunnare ljusare skal och utan fjun. Saftig och god, mums! Och det är guldfrukten jag sträcker mig efter när jag utan fast anställning och med behov av inkomst ger mig hän; ut på de enorma fälten och in bland de hårdbesprutade rankorna.

Efter att ha fyllt i våra personuppgifter i arbetsledarens formulär, ger han oss som är förstagångsplockare en mycket snabb genomgång av hur man bäst plockar av frukten, snabbt, men utan att få med sig stjälkarna. Sen är det bara att köra, bomullshandskar på och en stor väska på axlarna som hänger ner över magen. Vi jobbar på ackord; förtjänsten av antalet fyllda lådor delas på antalet personer i laget.

"Are you here to make money or to pick the good fruit?" väser en kinesisk man plötsligt till mig, litet för nära mitt ansikte. Jag uppfattar först inte riktigt vad han säger, ber honom upprepa och förstår vad han menar. Jag ser efter mannen som drypande av svett och med panisk blick hetsar vidare, hafsigt och snabbt plockande till sig av frukten ovanför sig. Det måste ha varit att jag tog mig tid att diskutera med en annan plockare om när en frukt räknas som för mjuk för att plocka. Jag antar att min uppstressade lagkamrat noterade hur jag under samtalet inte höll uppe tempot riktigt och därmed sinkade vår gemensamma inkomst. Efter att ha kommenterat händelsen med ett par andra plockare inser jag att jag inte var den enda han upprepade sin fras till. I konsekvensens namn struntade han också i den goda frukten och tömde urskilningslöst ner stjälkar, blad och mjuk frukt i vår gemensamma träbinge, vilket i värsta fall leder till att hela innehållet blir diskvalificerat.

Kinesiskt krusbär

Det var Isabel Fraser, rektor för en flickskola på Nordön, som i början av 1900-talet var först med att ta med sig de svarta små fröna från Yang Tao-frukten i Kina till Nya Zeeland. Det kinesiska krusbäret, Chinese Gooseberry, visade sig stortrivs i den nyzeeländska myllan och förädlades vidare till att bli större och fler på rankorna. När frukten började exporteras i slutet av 1920-talet lanserades den som kiwifrukt, en frukt från kiwifågeln land. Den bördiga jorden, den rena luften, det milda klimatet och de relativt få skadedjuren utgjorde gynnsamma förutsättningar för de på Nordön koncentrerade kiwifruktsodlingarna och snart exporterades mer frukt än vad som konsumerades hemmavid.

År 2010 drabbades den vinstgivande industrin av Psa, en bakteriell farsot som ledde till att rankor dog och att odlare gick i konkurs, men statligt subventionerad forskning fick bukt på sjukdomen och snart dignade odlingarna av lönsam frukt igen. År 2018 såldes mer än 520 miljoner ton kiwifrukt, vilket resulterade i en rekordvinst på dryga 12,5 miljarder kronor. Nya Zeeland är numera världens tredje största exportör av kiwifrukt efter Kina och Italien med nästan en tredjedel av den globala marknaden.¹

En av 20 000

Kiwifruktsindustrin är arbetskraftsintensiv. Den kräver människor som är villiga att plantera, köra truckar, beskära grenar, vattna, bespruta, vira upp rankor på vajrar, gallra såväl blomknoppar som kart och så förstås, plocka de mogna frukterna. Arbetet fortsätter i de enorma packhusen där kiwifrukten sorteras och packteras för försäljning. Mer än 20 000 arbetare behövs enligt Kiwifruktsodlarnas förbund, NZKGI, under en säsong. Rekryteringen till odlingarna sker i regel av uppdragsföretag som också leder arbetet på fältet. Själv bor jag i kiwifruktsodlarnas Mecka, den bördiga Bay of Plenty regionen på östra nordön. Våren 2020 kontaktade jag ett uppdragsföretag ägt av lati-

namerikanska nya zeeländare som verkade seriöst; inga pengar under bordet och kopia på kontraktet. Minimilön motsvarande ca 120 SEK i timmen var väl inte det bästa, men inget för- eller efterarbete och ut i friska luften. Dessutom kunde jag anpassa det till andra undervisningsjobb och barn i skolan och välja mina timmar.

På morgonen ett meddelande på mobilen med adressen till odlingen vi ska jobba på. Om det inte regnar vill säga, eller har regnat. Väta kan skada hanteringen av plantor och frukt, och av kontraktet framgår tydligt att ingen kompensation utgår för inställd arbetsdag. Sen, omkring en halvtimmes bilresa som leder in på slingrande vägar genom frodig växtlighet, förbi porlande floder och så de extremt höga, täta cypresshäckarna som skiljer odlingarna åt och skyddar dem mot vinden.

Mitt första jobb är att gallra blomknoppar. Med nacken lätt bakåtböjd och blicken uppåt, plockar jag av överflödiga små gröna runda knoppar. Knips, knips, enkelt och ganska kul! Jag slås av hur insektsfritt det är. Inga löss, inga flugor, skalbaggar eller spindlar. Tittar oroligt efter de låga larvliknande bilarna som kör mellan raderna i odlingen intill och frågar arbetsledaren om vad det är som sprutas. De sprutar inte något giftigt när det finns arbetare på plats, bara koppar, försäkrar han. Dödskallemärkta produkter används annars generöst på Nya Zeeland. Bland annat sprutas det i EU bannlysta giftet Hi-Cane över odlingarna på vintern för att knopparna ska blomma samtidigt och därmed också frukten mogna och vara färdig att skördas samtidigt.²

En odd ball

Medan vi jobbar pratar jag litet med mina mestadels latinamerikanska yngre arbetskamrater och lyssnar på musik från någons högtalare. Eller så bildar mig med med P3 Historia i mina hörlurar. Ett par rader längre bort jobbar Vanuatu-gänget; medelålders familjeförsörjare som rest hit under kiwifrukts-säsongen för att få ihop pengar till sina familjer hemma på paradisen i Stilla Havet. De skrattar, pratar och sjunger med till sina Vanuatu-hits. Mästare i att hålla uppe humöret, trots att de har hängt kvar i landet ända sedan coronan slog till i slutet av förra säsongen. Med Recognised Seasonal Employer Scheme, RSE, får Nya Zeeländska arbetsgivare ta in säsongarbetare utifrån när den inhemska arbetskraften tryter, men i coronatider är gränserna stängda.

Efter ett tag börjar det göra ont i nacke och skuldror och jag längtar efter rast. Tio minuters betald rast på förmiddagen, en halvtimmes obetald lunchrast och så tio minuter till på eftermiddagen. "SMOKO"! ekar det mellan raderna när det är dags och vi går hukande under rankorna för att ta oss ut till våra bilar. Med litet tur hinner en både gå på toaletten och äta ett äpple på tiominutersrasten, beroende på hur långt borta de inte särskilt inbjudande toalettbåsen är ifrån de rader vi arbetar i.

Under lunchrasterna provar jag lite olika konstellationer; själv med mobilen som sällskap, eller bredvid några i mitt arbetslag. En dag sätter jag mej vid en skåpbil med ett annat arbetslag, en skara vita kiwis. Försöker att verka oberörd av jargongen laddad av svordomar och slang, hänger inte riktigt med i snacket om antidepressiva och röka. De äter chips och röker handrullade cigaretter. Jag äter macka och en avokado. En tunn kille i 20-årsåldern frågar mej hur mycket avocadon kostade. Jag hittar på lite, vill inte säga hur dyr den var, säger att jag fick den av grannen. En medelålders man hojtar till från maorigänget ett tiotal meter iväg. Undrar var jag kommer ifrån. Och det kan en ju undra.. Med mina dryga 50 år, från Europa med permanent uppehållstillstånd, universitetsutbildning och eget hus är jag helt klart en odd ball i sammanhanget!

Dyrbara frukter

Det svåraste jobbet jag provar på är att få upp kiwifruktsrankorna på snören fästa i toppen av höga järnpålar, flera meter upp i luften. Det är de rankor som ska bära frukt följande år. Jag får en liten stege, och så gäller det att hitta ett lämpligt mellanrum mellan stälvajrarna med årets fruktbärande rankor vidare kring sig att sticka upp huvudet genom. Uppgiften är att snurra upp rätt

ranka på rätt snöre åt rätt håll och helst få till den där schvungen så att toppen av rankan också kommer med. Till hjälp får en en lång pinne med en krok på att peta med, men det är trixigt och går inte särskilt snabbt. I värsta fall går en ranka med ett marknadsvärde av ett hundratal dollar eller så av och faller till marken. Bara att fortsätta och hoppas att ingen hörde knaket.

I februari är det mesta förberett inför skörden och jobben sinar, men jag hittar ett litet samoanskt familjeföretag villigt att ta mej an att gallra frukt. Ingen kontraktskopia, men löneavi med dragen skatt. Medan jag väntar på mitt nya arbetslag kommer en tämligen korpulent Kiwifarbror i 50-60-årsåldern iklädd khakifärgade jobbkläder åkande på sin fyrhjuling. Peter som han heter, presenterar sig som ägaren av odlingen, plockar av en kiwifrukt som han väger på medhavd våg och ger till mig. Alla frukter som är mindre eller för stora, för platta, ihopväxta eller har skrämor ska bort, ner på marken. När jag skrattande säger att det känns grymt att kasta bort så fina frukter, säger Peter "don't laugh". Till skillnad från de stora kiwifruktsodlarna är han själv aktiv på marken, mån om att få ut bästa möjliga skörd av sina rankor.

Fördomar frodas

Uppdragsföretagets chefs fru är min kollega och arbetsledare och håller stämningen uppe i det lilla arbetslaget bestående av ett par indiska damer, någon europeisk resenär och ett par samoaner. En av dagarna bjuds det på pizza och läsk till lunch! Vi äter, gör gymnastik och har lustiga konversationer på bruten bristfällig engelska om tonfall i olika språk och indiska festivaler – som taget ur en rekryteringsvideo om den multikulturella härligheten på kiwifruktsodlingarna. Fast latinamerikanerna som var med i förra veckan fick inte jobba kvar; de var för slappa tyckte chefen och hans fru.

Rykten och fördomar sprids mellan raderna, om såväl arbetsledare som arbetstagare. Indierna är slavdrivare, latinamerikanerna hyggliga, Vanuatu-killarna de snabbaste jobbarna och nya zeeländarna, kiwisarna, är lata. Min samoanska arbetsledare säger att kiwis inte vill arbeta på odlingarna, att de hellre jobbar i packhusen. Själv lämnade hon packhuset på grund av den dåliga stämningen. "Maorier, indier, latinamerikaner och folk från öarna förstår inte riktigt varandra och blir upprörda över varandras misstag. Om något har blivit fel och måste göras om, till exempel märkningen på en låda, blir folk arga."

Arbetskraftsbrist?!

2021 blir ett bra kiwifruktsår och när skördetiden närmar sig i mars hopas jobbannonserna. Kiwifruktsodlare är bekymrade och går ut i teve och tidningar. "Arbetskraftsbrist!" "Frukten kommer att ruttna!". Stränga reserestriktioner på grund av coronapandemin har lett till en drastisk minskning av antalet säsongsarbetande utländska studenter och att den intensivt arbetande styrkan från stillhavsöarna har fått stanna hemma. Förhållandevis låg arbetslöshet och säsongskaraktären på arbetet anges av NZKGI som några faktorer bakom svårigheten att locka till sig inhemska arbetskraft, men också "felaktiga uppfattningar om löner och arbetsförhållanden".³ Vari felaktigheten skulle bestå framgår inte.

Trots farhågorna klarades skörden av och odlarna gjorde nya rekordvinster. Jag plockade i några dagar, men valde sedan att återgå helt till mitt mindre fysiskt ansträngande och bättre betalda jobb i barnomsorgen. Nu, i skrivande stund, har ett år passerat med fortsatt stängda gränser och odlarna verkar ha insett sambandet mellan högre löner och villig arbetskraft. Kanske ska jag bege mej ut bland de gyllene frukterna i ett par veckor igen!?

¹ Faktauppgifter från NZKGI:s websida (nzkgi.org.nz)

² www.nzkgi.org.nz/what-we-do/environmental-and-policy/hi-cane/

³ NZKGI, 2018: "New Zealand Kiwifruit Labour Shortage"

R.I.P CHRIS BAILEY (THE SAINTS)

29/11 1956 – 9/4 2022

Text & Foto: Lars Wallin - Foto: Bengt Löfgren

På söndagsförmiddagen den 11 april ringde *Elisabet* med det tunga beskedet att hennes livspartner sedan 30 år Chris Bailey avlidit under lördagen den 9 april 2022. Beklagar djupt sorgen till Elisabet, familj, fans och vänner till Chris.

För egen del så känns det som om Chris Bailey har varit med mig på ett eller annat sätt genom hela livet, från tidiga tonår fram nu. The Saints skivor snurrade flitigt på vinylspelaren redan på 1970-talet och det var där som nyfikenheten på Australien väcktes. Landet Down Under kom att bli en lika stor del av mitt liv som Chris Bailey och *The Saints* musik.

Vi möttes som hastigast för första gången i samband med en spelning på en liten pub på Paramatta Road i Sydney 1989. Chris Bailey var sedan soundtracket till hela 1980-talet. År 2003 bjöd jag in Bailey till en spelning i Uddevalla. Han svarade att jag fick välja låtlista, sätta ihop ett band och repa ihop med dem så att de skulle vara redo inför konserten. Snacka om förtroende, men *Mangan*, *Sonny* och *Peter* levererade och Chris var överförtjust. Efter det blev det många besök i Uddevalla för Chris och Elisabet. Har ni samlingsboxen med The Saints så kika i tacktexten där Uddevalla nämns.

Jag fick den stora äran att spela didjeridu på ett antal spelningar och festivaler med Chris Bailey. Han utstrålade en värme och humor som jag tyckte mycket om. Det blev många trevliga middagar tillsammans, ibland talade han om att vi borde åka till Arnhem Land och spela in en skiva med honom och den aboriginiska gruppen *The White Cockatoo* som jag turnerat med,

för han hade idéer till låtar som skulle passa. Vid andra middagar, kanske påverkad av vin, erbjöd han sig att hoppa in som basist i mitt dåvarande band *TribeLars* - det blev en spelning. Jag var ett stort fan av The Saints och Chris Bailey, men vi blev också personliga vänner som hördes av då och då.

Känner stor ödmjukhet inför det faktum att Chris lade till ett litet klipp av oss båda i videon till The Saints låt King of the sun. Den 22 februari 2019 var Chris och Elisabet tillbaka i Uddevalla för en spelning på vår legendariska scen kontoret, numera ett minne blott då det på Australiens nationaldag brann ner. Dagen efter uppträdde Chris Bailey på puben Down Under på Andra Långgatan i Göteborg i samband med Australiska Nyzeeländska Vänskapsföreningens 50-årsjubileum. Det kom att bli Chris Baileys sista spelning. I bilen på väg till Göteborg spelade Chris upp ny musik för två skivor som han spelat in i Australien, som lät väldigt bra.

Många artister har på olika sätt hyllat Bailey. *Bruce Springsteen* spelade in hans låt "Just like fire would", *Nick Cave* bjöd in Bailey till en duett i låten "Bring it on", *Midnight Oil* spelade "Know your product" live. Bland svenska artister är det värt att minnas *The Nomads* 20-års jubileum i Hultsfred där de bjöd in Chris Bailey i en mäktig version av I'm Stranded, *The Hives* spelade in Lost & Found. På festivalen Peace & Love såg jag *Sahara Hotnights* göra en fantastisk version av "Grain of sand". Fint att se The Saints på omslaget till förra numret av musiktidningen Vive Le Rock. Det legendariska punkbandet från Sydney gjorde en fin hyllning till Chris och The Saints

när de framförde "Know your product" i samband med avslutningen av 2022 APRA Music Awards den 3 maj i Melbourne Town Hall.

The Saints blev i september 2001 invalda till the Australian Recording Industry Association (ARIA) Hall of Fame. Australiska Nyzeeländska Vänskapsföreningen arrangerade konserter med Chris Bailey två gånger. Den första var i samband med en Australienfestival som ägde rum på den anrika biografen Tellus i Midsommarkransen, Stockholm den 9 september 2006.

På The Saints officiella facebook sida skriver gruppen: It is with great pain

in our hearts that we have to inform you about the passing of Chris Bailey, singer and songwriter of The Saints, on April the 9th 2022. Chris lived a life of poetry and music and stranded on a Saturday night. Family and friends. facebook.com/TheSaintsOfficial

"Very sad to confirm the news about Chris Bailey dying on the weekend. Chris and I met when we were about 14 during detention at Oxley High School and became close friends which later developed into what I always thought was an extremely strong artistic partnership, I couldn't have hoped for a better singer. My deepest condolences to his wife Elisabet, his sisters *Margaret, Carol and Maureen* and the rest of his family and loved ones. - *Ed Kuepper*" facebook.com/TheSaints73to78fanpage

I Facebookgruppen The Saints (Australian band) fan page finns länkar, information och nyhetsinslag från hela världen gällande Chris Baileys bortgång. facebook.com/groups/12245416534

*Tack för allt Chris, saknaden blir svår, älskade dig,
alla våra möten och inte minst musiken.
Vila i frid min fina vän. ★*

<- Foto: Robert "Strängen" Dahlqvist, Lars Wallin, Chris Bailey, Midsommarkransen 2006

BLI MEDLEM / FÖRMÅNER

Bli medlem i Vänskapsföreningen och utöka dina kunskaper om länderna, inte bara som rese mål, utan också om bland annat kultur, historia, sport, vin, studier, arbete och hur det är att leva i Australien och Nya Zeeland. Det är också ett forum för medlemmarna att dela egna reseupplevelser med andra med samma intresse.

Bli medlem

Inbetalning av 200 SEK till PlusGiro konto 54 81 31-2. Var vänlig ange namn, ev. medlemsnummer och e-postadress. Vi arbetar konstant med att skaffa flera och bättre fördelar för dig som medlem. Utöver medlemstidningen Down Under, hemsidan och deltagande i olika arrangemang runt om i landet.

B

Vill du skriva en artikel för **DOWN UNDER?**

Har du rest, studerat, arbetat eller
upplevt något intressant med koppling
till Australien och Nya Zeeland?

Kontakta oss via **www.australien-nyazeeland.se**

